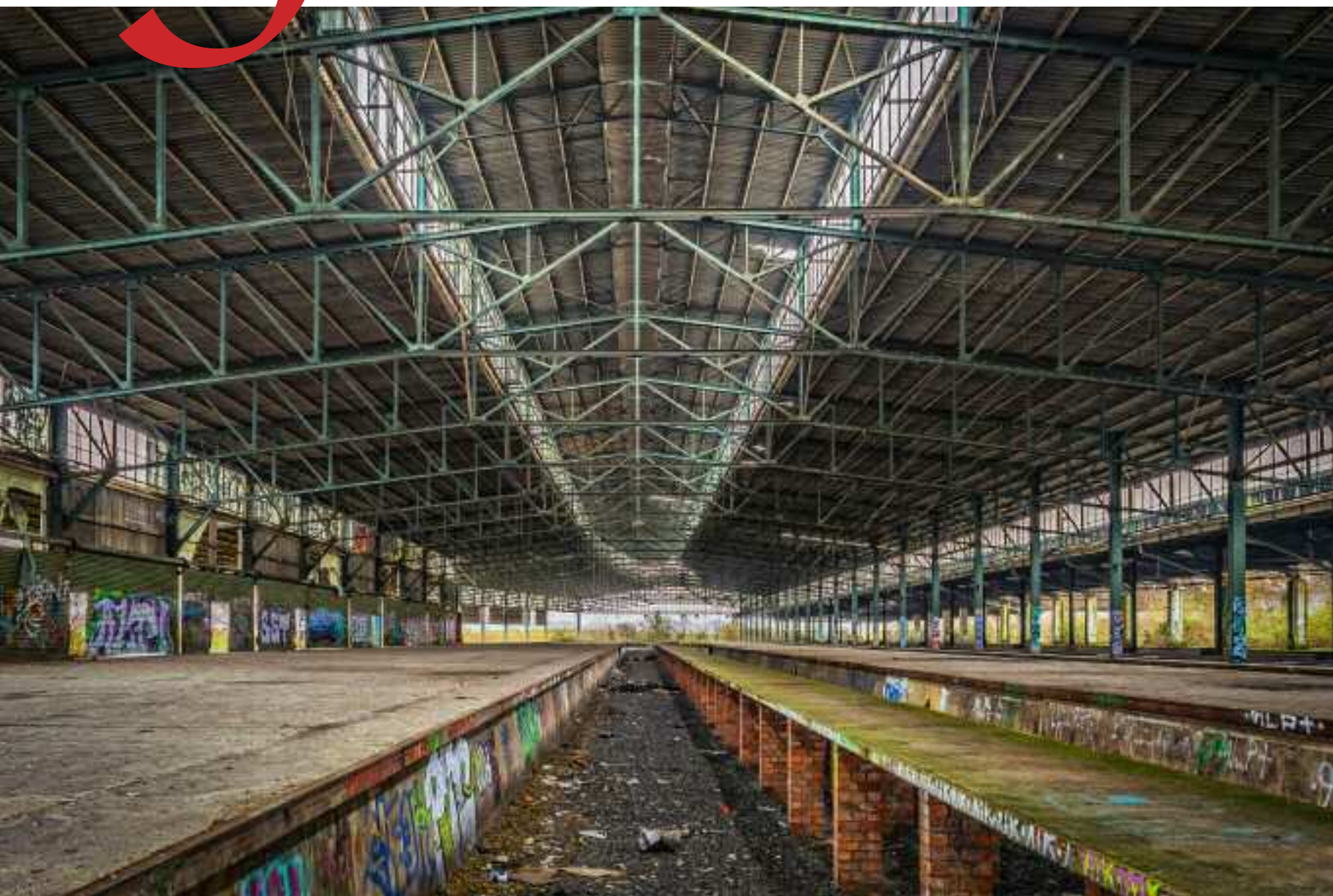

KERKBLAD

Jaargang 28 - nummer 20
vrijdag 12 november 2021
editie Dokkum e.o.

Geandewei

Protestantse
Kerk

De tijd van stations is voorbij, zei men

Takeaway, CC BY-SA 3.0

Gesneden koek?
Of moeilijk te behappen?

Geloofsgetuige
Sienie Strikwerda

De boekenrubriek
'Aanbevolen'

Column Maarten Keijzer

Gesneden koek. Of moeilijk te behappen?

Taal is continu in beweging. Wij praten en schrijven totaal anders dan bijvoorbeeld onze grootouders deden. Woorden verdwijnen, nieuwe woorden verschijnen, andere woorden ondergaan een betekenisverandering.

Er is een bepaald 'taalgebied' dat voor steeds meer Nederlanders behoorlijk onbegrijpelijk is of beter: is geworden. Ik doel hierbij op geloofstaal en beperk me tot het christelijk geloof. Als lezer van *Geandewei* kent u die taal. Het is voor u gesneden koek.

Taal gaat dus altijd met de tijd mee. Dat lijkt echter niet of nauwelijks te gebeuren met de taal die in christelijke gemeenschappen gebruikt wordt. Wie ermee is opgegroeid en zeker wie zich daarin thuis voelt, zal er geen moeite mee hebben. Maar zoals u weet lopen de kerken leeg en daar lijkt voorlopig geen eind aan te komen: alleen al de Protestantse Kerk verliest jaarlijks 60.000 leden. Uit enkele nummers van dit blad noem ik een aantal voorbeelden van die 'christelijke' taal:

Kind van God. Kinderen van één Vader. Zonde(val). Almachtige Vader. Zoon van God. Heilig Avondmaal. Kostbaar sacrament. Ontmoeting met Gods Woord. Door God geroepen. God bewaart zijn kinderen in en na hun sterven. Genade. Bevestiging ambtsdragers. Zij heeft de goede strijd gestreden. Heere Jezus. Opstanding uit de doden. Wedergeboorte. Heilige Geest.

Bij al die woorden en begrippen hebt u een beeld. U wel, ja. Al is het zeer de vraag, of u daar allemaal hetzelfde beeld bij hebt. Maar waar het mij vooral om gaat is: wat kan een buitenstaander hiermee? Wat snapt die hier van? U weet: de kerken lopen leeg. Dan lijkt het niet onverstandig, om eens bij onszelf na te gaan wat wij met al die begrippen bedoelen. En ook: wat wij daar tien, twintig, veertig jaar geleden over dachten. Ga daarover in gesprek! Dat is een moeilijke opdracht. Maar willen wij niet-gelovigen bereiken, dan is het gewoon nodig. Anders blijft het geloof voor al die anderen moeilijk te behappen.

Maarten Keijzer was leraar Nederlands

Meditatie Wat u gehoord hebt ook doen

'Vergis u niet: alleen horen is niet genoeg, u moet wat u gehoord hebt ook doen.'

Jacobus 1: 22

door ds. Aat Roest

Je hoeft niet erg thuis te zijn in de wereld van het voetbal om het clublied *Hand in hand* met de overbekende zin 'Geen woorden maar daden' van Feyenoord te kennen. Een uitspraak die als slogan door velen is overgenomen en prima zou passen bij de Leeuwarder wijkgemeente De Jacobijner waarvoor ik werk.

Het is geen tegenstelling

Geen woorden maar daden: het klinkt zo gewoon dat je er nauwelijks bij nadenkt. Toch is dat bijbels gezien nog maar de vraag. Want 'geen woorden maar daden' suggereert dat er zoiets als een tegenstelling zou kunnen bestaan tussen woord en daad. En dat nu is naar bijbelse maatstaven onzin. Want wie de Hebreeuwse uitdrukking voor 'woord' en voor 'daad' neemt, ontdekt dat daar in het bijbels spreken maar één begrip voor is. Het woordje 'dabar' staat voor woord én daad. Spreken én handelen: je zou het de buiten- en de binnenkant van hetzelfde kunnen noemen. Die kunnen niet zonder elkaar.

Het zal daarom duidelijk zijn dat in geloofstaal woorden spreken die niet door daden worden gedekt, dodelijk is. Dan staat de hele geloofwaardigheid op het spel. Een uitdrukking als 'de daad bij het woord voegen' zou dan ook een onnodige moeten zijn, eenvoudig omdat dat vanzelf spreekt.

Vooraf woorden

Toch is dat niet altijd even duidelijk geweest in de geschiedenis van de gemeente. Al te vaak zijn mensen geloven gaan beschouwen als alleen iets tussen jou en God (de verticale lijn: omhoog) met als gevolg dat het vooral een aangelegenheid van woorden werd. De lijn naar het handelen (de horizontale lijn: om je heen) ging een op z'n best ondergeschikte rol spelen. Geloven werd dan iets van de binnenkant vooral.

Steeds weer is het nodig gebleken dat de kerk daarin tot de orde geroepen werd vanuit de Schriften, want: woord is daad en daad is woord. Of anders uitgedrukt: je hebt te staan voor dat wat je zegt. En dan niet vanuit een krampachtig en moralistisch je willen bewijzen voor God, maar als de logische consequentie vanuit de bijbeltaal die spreekt: wat je zegt moet je doen.

Het doet mij goed dat ik velen ook in de gemeente dat metterdaad zie beamen. Door alleen of met anderen te staan voor het geloof in een gemeenschap die gezegend is om tot zegen te zijn.

Dat kan op allerlei uiteenlopende manieren. Juist in de gemeente die een basis voor het Woord wil zijn, metterdaad. Daar koop je meer voor dan voor duizend mooie beleidsplannen, en ik geloof dat ik dat als pleitbezorger van ordelijk beleid wel mag zeggen.

Onlosmakelijke eenheid

Want zo zal het hebben te zijn in de gemeente van Christus: dat de daden onlosmakelijk horen bij de woorden. Dat de lof aan God wordt gedekt door inzet van soms hele praktische aard. Binnen de gemeente met het oog op de voortgang van de gemeenschap in Gods Naam, maar ook daarbuiten. Opdat de liefde die ons bijeenbrengt ook uitstraalt naar anderen en we oprecht dat prachtige Lied 838 kunnen blijven zingen waarvan de derde strofe luidt:

*Leer ons het goddelijk beleid
der liefde te beamen,
opdat wij niet door onze strijd
uw goede trouw beschamen.
Leg ons de woorden in de mond
die weer herstellen uw verbond.
Spreek zelf door onze daden
van vrede en genade.*

ds A.M. Roest is predikant van wijkgemeente De Jacobijner van de PG Leeuwarden

Leesrooster

Week 46, 14 t/m 20 november
zondag Marcus 12:38-13:2
maandag Genesis 18:1-15
dinsdag Genesis 18:16-33
woensdag Genesis 19:1-14
donderdag Genesis 19:15-29
vrijdag Genesis 19:30-38
zaterdag Johannes 10:22-30

Week 47, 21 t/m 27 november
zondag Johannes 10:31-42
maandag Marcus 13:3-13
dinsdag Marcus 13:14-23
woensdag Marcus 13:24-37
donderdag Sefanja 1:1-13
vrijdag Sefanja 1:14-2:3
zaterdag Sefanja 2:4-15

Soms kan het in een land zo dreigend worden dat mensen graag dat land willen ontvluchten. We kunnen denken aan Afghanistan waar kort geleden de mensen alle mogelijke moeite deden om een plaats in een vliegtuig te bemachtigen. Ook andere voertuigen werden zoveel mogelijk ingezet. Want deze mensen wisten: op een dag is de grens gesloten en is er geen vlucht meer mogelijk. Daar moest ik aan denken toen ik nadacht over de redding die Jezus biedt.

door Nelleke Berntsen

Ik denk dan aan die mooie schepping van God en hoe de duivel er alles aan deed – en nog doet – om de mensen af te trekken van de heiligheid die God onze Schepper bedoeld had. Hij bleek er een expert in om de mensen ondertussen te verblinden voor de veranderingen die zich door zijn werk in de wereld afspeelden, in hun eigen natuur en in de natuur om hen heen.

God liet gelukkig Zijn schepping niet aan haar lot over. Steeds weer gaf God mogelijkheden om toch met Hem en Zijn heil verbonden te worden – en steeds weer deed de duivel er alles aan om dit te door kruisen.

Toen koos God zich een volk. Met dit volk als voorbeeld ging Hij aan de slag in de wereld. Natuurlijk werd dit volk het ultieme doel van de duivel, waar hij al zijn pijlen op richtte. Dat lukt tot op de dag van vandaag.

Echter: God heeft méér pijlen op Zijn boog gelukkig. En op enig moment werd, zoals God had beloofd, de Messias geboren. Het is misschien oneerbiedig gezegd, maar je kunt het vergelijken met een bijzondere trein, als extra vluchtroute voor degenen die inzien dat deze wereld op zich niet kan bieden waar een mens voor geschapen is, vanwege de duivel. Aan het kruis heeft Jezus die duivel verslagen en sindsdien is er dus die extra reddingsmogelijkheid. Door Christus als Verlosser aan te nemen komt er een verandering in de ziel. Degenen die deze verlossing ontvingen zeiden: 'we zijn nog wel 'in de wereld' maar niet meer 'van de wereld'. We horen nu bij een ander Koninkrijk.'

Doodlopende wegen

De duivel zat niet stil. Hij deed er alles aan om afleidend vermaak te bieden, of illusies (hij is tenslotte de vader van de leugens) en dat lukte ook bij velen. Maar er waren er ook die zagen dat het uiteindelijk doodlopende wegen waren. Zij wilden wel gebruik maken van die trein. En zo werden spoedig meer van zulke treinen ingezet. Er ontstonden stations in soorten en maten van waaruit deze treinen vertrokken, op weg naar de redding.

Aanvankelijk hadden de reizigers het moeilijk. Ze werden bespot, aangeklaagd en zelfs gemarteld en hun stations werden steeds weer vernield. En het lukte de duivel – met al zijn leugens – om deze mensen ook tegen elkaar op te zetten. Uiteindelijk kwam er een periode waarin de reizigers in veel landen met rust gelaten werden. Er ontstonden allerlei stations die bij tijden door heel veel mensen werden bezocht.

Ondertussen lukte het de duivel om de wereld een steeds prettiger aanzien te geven en daarvoor zagen steeds meer mensen af van de geplande treinreis. Of ze stapten onderweg als

nog uit. Je moest namelijk nogal wat inleveren om in de trein te komen. Alles wat je zelf had opgebouwd of verzameld moest je achterlaten en dat was niet niks.

Langzamerhand werden de stations leger en leger. Er reden steeds minder treinen en zelfs werden stations en treinen voor andere doelen gebruikt of afgebroken. De tijd van de stations was voorbij, zei men. Eigenlijk was vluchten niet nodig – en gered worden dus ook niet. Het was in deze wereld toch best comfortabel?

Veel ouderen, die nog het vuur in zich hadden van het opzetten van deze 'reddingslijn' konden maar niet begrijpen dat de mensen er geen interesse meer in hadden. Ze organiseerden bijeenkomsten, cursussen en gezellige ontmoetingsmogelijkheden om de mensen te trekken. Maar het bleef maar teruglopen.

De kerkgenootschappen

U begrijpt het al: de stations dat zijn de diverse kerkgenootschappen, die langzamerhand hun werkwijzen zo goed mogelijk hebben aangepast om nog enige invloed te hebben in deze wereld. Ze doen dat op hele verschillende manieren en wat de één bemoeidigend vindt, keurt de ander af als een illusie. Inmiddels is het sommige mensen wel duidelijk men er – op eigen kracht – niet in gaat slagen om deze wereld te herstellen. En zelfs niet om te onderhouden wat onze Schepper zo mooi heeft gegeven. Ook daarover zijn de meningen trouwens flink verdeeld. Er gaat

veel geld om in dat 'onderhouden' en er wordt dus door nogal wat mensen flink aan verdiend. Het is zichtbaar dat de krachten – al dan niet vrijwillig: flink worden gebundeld; het gaat steeds meer om grote spelers in de wereldbeheersing.

De trein zal vertrekken

Over de redding schrijft Paulus – onder andere in zijn Romeinenbrief – dat 'het Lichaam van Christus een keer haar volheid bereikt zal hebben'. Het zijn andere woorden om te zeggen, dat de laatste reddingstrein een keer vol zal zijn en zal vertrekken.

Hoe het daarna zal zijn voor degenen die achterblijven? We kunnen er diverse beelden op plakken: ik moet denken aan 'dansen op een vulkaan', maar ook aan de veelbelovende 'onafzienbare menigte, die niet te tellen is, uit alle landen en volken van elke stam en taal' uit Openbaring 7:9. Zij blijken nog te redden, maar het zal hen alles kosten.

Ik houd mij – voor al diegenen die mij zo dierbaar zijn – maar vast aan de woorden van Jezus in Marcus 10:26: 'Nu waren ze (de discipelen) nog meer ontzet en zeiden tegen elkaar: 'Wie kan er dan nog gered worden?' Jezus keek hen aan en zei: 'Bij mensen is dat onmogelijk, maar niet bij God, want bij God is alles mogelijk.'

Nelleke Berntsen uit Leeuwarden
is gepensioneerd docente levensbeschouwing
en redactielid van Geandeweï

Er reden steeds minder treinen en zelfs werden stations en treinen voor andere doelen gebruikt of afgebroken. De tijd van de stations was voorbij, zei men. Eigenlijk was vluchten niet nodig – en gered worden dus ook niet. Het was in deze wereld toch best comfortabel?

Byldspraak - Willem Wilstra

Moed toane

Okkerdeis wie der in oprop fan mar leafst 180 protestantske teologen, om ús as tsjerklike mienskip dúdliker út te sprekken oer it klimaatfraachstik. Wy kenne it Skepingsferhaal en dat moat ús altyd ynspirearje om mei klam út te dragen, dat wy de ierde yn stân hâlde moatte. It is seker net allinne bedoeld foar ús as leden fan dy mienskip, mar ek foar de regearders en produsinten. Hjir en dêr is al in lyts begjin makke mei Griene tsjerken. Foar ús kristenminskens leit der in grutte opdracht!

Psalm 103 fers 6 en 9

Wy gean as gers en as de blommen hinne,
gau sil in kâlde wyn oer de ikker rinne -
in koarte bloei, dy't koarte wille wie.
De blom ferwurdt,
ferwylge binn' de blêden,
syn bloeisel wynderet oer de toarre seadde
en nimmen wit it plak noch dêr't er stie.

Lit hiel it machtich ryk fan God de Heare
syn wurken en syn grutte dieden earje,
Sjong allegearre ienriedich foar de troan.
Loovje de Hear, yn himel en op ierde,
dy't oan syn folk syn leafde iepenbiere.
Foar Him myn lofsang ivich en aloan!
Gerben Brouwer

Gastheren- en dames gezocht voor Theehuis

Het Theehuis op de Noorderbegraafplaats in Leeuwarden zoekt vrijwilligers voor de functie van gastvrouw of gastheer. Twee dagdelen per maand ontvangen zij mensen die voor of na een bezoek aan een graf even iets komen drinken, praten met lotgenoten of lezen. Ze zijn ook een luisterend oor voor deze bezoekers. Het theehuis is open van woensdag tot en met zondag van 13.30 tot 16.30 uur, op zondag zelfs al vanaf 11.00 uur. Coördinatoren Els van Erp (058-2574737) en Anny van der Veen (058-2157954) verstreken graag telefonisch informatie.

VOG voor kerkvrijwilligers dit jaar nog gratis te krijgen

Vrijwilligers in de kerk die werken met kwetsbare personen kunnen sowieso tot 31 december nog gratis een Verklaring Omtrent Gedrag aanvragen. In principe gaat de overheid daarna een vergoeding rekenen voor het document, al is het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (samen met de koepels NOV en NOC*NSFO nog wel in onderhandeling met het ministerie van Justitie om de regeling te verlenen. Wie zeker wil zijn gaat echter dit jaar nog naar www.gratisvog.nl. Er zijn wel verschillende voorwaarden van toepassing, die zijn na te lezen op de site.

Freedomsingers Engwierum zoeken nieuwe zangers

Gospelgroep The Freedomsingers uit Engwierum levert al tientallen jaren medewerking aan kerkdiensten, jeugddiensten, openluchtsamenkomsten et cetera. Het koor onder leiding van dirigent Ben Brunt is op zoek naar nieuwe leden die enthousiast zijn om samen al zingend de Bijbelse boodschap uit te dragen. De repetities zijn iedere maandagavond van half acht tot negen uur in het Dykshûs in Engwierum. Belangstellenden mogen vrijblijvend een keer komen kijken. Ook kunnen ze naar freedomssingers.nl of [facebook.com/gospelgroep.freedomsingers](https://www.facebook.com/gospelgroep.freedomsingers)

Liturgische vormgeving Het nodige overbodige

In protestantse kerken is de laatste decennia steeds meer openheid gekomen voor de liturgische vormgeving van de kerkdienst. Het is lang geleden dat ik iemand de vaste gebeden en responsies als 'franje' hoorde typeren. Goede liturgie kan helpen een kerkdienst tot 'viering' te maken.

door Rob van Essen

Waarom gaan we eigenlijk naar de kerk? Volgens de kerkorde van de Protestantse kerk is het de allereerste opdracht van de gemeente om 'Gods lof in de wereld stem te geven'. Het was de theoloog Karl Barth die zei dat de gemeente dat plaatsvervangend doet in afwachting van het moment dat 'alle knie zich zal buigen en alle tong zal belijden' dat Jezus Christus Heer is (Filippenzen 2:10).

Het lied van de gemeente (wat heb ik dat gemist!) is gezongen profetie. We vallen Maria bij in haar 'Magnificat': 'Heersers stoot Hij van troon, wie gering is geeft Hij aanzien'. Eredienst is niet allereerst het vorm geven aan en voorzien in individuele, geestelijke 'behoefte', maar antwoord op de Stem die ons wegroept uit het vertrouwde. Dat gebeurt in de doop, in het samen breken en delen, in het loflied en de dienst van heelmaking en gerechtigheid.

Vergeeten of veronachtzaamd wordt te vaak de rol van de toetsenist (op orgel of vleugel), musici, cantorij en of zanggroep. Het was trouwens mede door hun creativiteit dat ook in coronatijd erediensten niet verschaalden tot hoorcolleges. Ja, soms hoorde ik dat kerkgangers, meelezend en beluisterend, de liederen als nieuw ervoeren.

Geestelijke eredienst

Iemand noemde de christelijke eredienst 'het nodige overbodige'. Gezien binnen het kader van 'nut' en 'resultaatgericht' kun je de kerkdienst wel afschaffen. Wat is het 'nut' van God loven, soms tegen je eigen gevoelens in? Wat wordt de wereld er beter van dat we bij elkaar komen?

En toch... is de lofprijzing en het belijden van Jezus Christus profetie en protest tegelijk! Het is zingen tegen de bierkaai van de machten die zich groot maken. De gemeente wordt aan haar roeping herinnerd en opgeroepen tot een nieuwe manier van denken en handelen.

Voor de apostel Paulus – zie Romeinen 12 – begint de 'geestelijke' eredienst eigenlijk pas als de kerk uitgaat! In een wereld waarin de 'vreemdeling' wordt buitengesloten, gecriminaliseerd, roept de apostel op tot 'liefde' voor de vreemdeling (gastvrijheid). We zijn door Christus in de 'familia Dei' opgenomen. Ja, waar de 'geestelijke eredienst' gevierd en geleefd wordt, daar wordt het zelfs mogelijk dat het kwade door het goede overwonnen wordt.

Rob van Essen is emeritus-predikant

Voor de apostel Paulus – zie Romeinen 12 – begint de 'geestelijke' eredienst eigenlijk pas als de kerk uitgaat. Foto: Willem Wilstra

Geloofsgetuige

Geesiena Jacoba (Sienie)
Strikwerda-van Klinken

'In vredesnaam: luister naar de ander, sta elkaar maar wat bij, dan zijn we misschien God voor elkaar'

*7 november 1921, Musselkanaal
† 23 juni 2013, Amsterdam

Honderd jaar geleden werd ze geboren. Van 1971 tot 1976 was ze presidente van de NCVB, de protestants-christelijke vrouwenbond die later opging in Passage (nu helaas de opheffing nabij). Ze was een strijdbaar feministe en zag haar werk voor de NCVB als onderdeel van de bredere beweging voor vrouwenemancipatie.

In de NCVB bracht ze onderwerpen als vrije abortus, geboorteregeling en homoseksualiteit ter sprake. Samen met de theologe Joanne Klink vervaardigde ze in 1981 het werkboek voor feminisme en christendom *Leer mij de vrouwen kennen*. Over de vertaling van de Godnaam met HEER zei ze eens: 'De HEER kan niet meer!'

De kiem voor haar feminisme was gelegd toen ze tijdens de oorlog als verpleegster al voor haar huwelijk zwanger was geworden en er over werd gesmaald dat dit een gelovige overkwam.

Nog bekender werd ze als vredesactiviste. Op 21 november 1981, veertig jaar geleden dus, vond een demonstratie plaats tegen de plaatsing van nieuwe kruisraketten gericht op Oost-Europa, met 420.000 deelnemers. Het Interkerkelijk Vredesberaad met Mient Jan Faber was de belangrijkste gangmaker. Daarna werd het Komitee Kruisraketten Nee geformeerd, een coalitie van verschillende organisaties. Zij werd de aanvoerder. Ze had verbindende kwaliteiten terwijl ze zelf juist 'tamelijk ongebonden' was. De vredesdemonstratie in Den Haag in 1983 bracht meer dan een half miljoen deelnemers op de been. Op 26 oktober 1985 overhandigde Strikwerda aan toenmalig premier Lubbers symbolisch 3,7 miljoen handtekeningen. De regering gaf geen gehoor aan de oproep, maar de raketten kwamen er toch niet. En al snel volgde het einde van de Koude Oorlog.

Haar vooruitstrevende koers in de NCVB riep wel weerstand op. En over de kernwapens liepen de gemoederen in de kerk soms zo hoog op dat kerkgangers tijdens preken de voorganger gingen tegenspreken of demonstratief de kerk verlieten. Maar Sienie Strikwerda wist als religieus bevlogen 'leraar en wereldverbeteraar' wel heel veel mensen mee te krijgen. En ze schrok niet terug voor een lange weg van bloed, zweet en tranen.

Eerder in haar loopbaan had ze godsdienstles en maatschappijleer gegeven op middelbare scholen. Ze was opgegroeid in Leeuwarden in een gereformeerd onderwijzersgezin. Vanaf de oorlog woonde ze in Amsterdam. Op haar 68ste werd ze nog Statenlid en tot na de eeuwwisseling is ze bestuurlijk betrokken geweest bij het ouderenbeleid.

Harmen Jansen

Aanbevolen

Wie is wie, poëzië, columns, preken...

Redacteuren en medewerkers van Geandewei bespreken boeken, cd's of dvd's die ze bij de lezer onder de aandacht willen brengen.

met bijdragen van Evert Pieter van der Veen, Aukje de Bildt, Arjen Bakker, Teun-Jan Tabak

Wie is wie in de bijbel

Dit boek met 'beknopte en heldere informatie over alle bijbelse figuren' maakt deel uit van een serie waarin eerder verscheen *Wie is wie in de klassieke oudheid*. Later zullen verschijnen *Wie is wie in de mythologie* en *Wie is wie in de Tweede Wereldoorlog*. De informatie is beknopt maar bij meer bekende personen toch ook wel uitgebreid. Zo heeft de eerste persoon Aäron bijna een pagina maar de tweede persoon Abednego slechts vijf regels. En bij de laatste persoon Zimri staan acht regels tekst.

Bekende personen krijgen meerdere pagina's: Abraham 2,5, David 6, Mozes 7, Jezus 6,5 en Paulus 8,5. Bij elke persoon worden één of meer bijbelgedeelten vermeld. De informatie is toegankelijk van karakter en geeft een goede indruk van de desbetreffende persoon. Ook komen namen van families, stammen en volkeren voor. Dit boek is een handig naslagwerk voor iedere bijbellezer en ook voor degene die zonder bijbelse kennis iets wil weten over een bijbelse persoon, die bijvoorbeeld op een schilderij voorkomt. Het boek is een volledig herziene editie van de eerste uitgave uit 2003 en werd geredigeerd door niet nader genoemde mensen onder leiding van de uitgever. (EPvdV)

Wie is wie in de bijbel, Omniboek, 224 pag, 20 euro

Ik rende met mijn oma door de mist

42 bekende en onbekende Nederlanders vertellen over een gedicht of lied dat hun op een bijzondere manier aanspreekt. Van Ramsey Nasr tot Bram Grandia, van Lenny Kuhr tot Herman Selderhuis, van Kees van der Zwaard tot abt Bernardus. De verhalen geven een inspirerend en soms ontroerend inblik in hun leven. Bovendien werpen ze een verrassend licht op boeiende gedichten uit het Nederlandse taalgebied en ver daarbuiten.

Degene die *Ik rende met mijn oma door de mist* leest, maakt zo door de ogen van een interessante persoonlijkheid kennis met een gedicht en ontdekt de kracht van poëzie.

Voor levensbeschouwelijk magazine *Volzin* maakt Bert van der Kruk sinds 2010 de rubriek 'Dichterbij', waarin mensen aan het woord komen over hun lijfgedicht. Voor dit boek koos hij 42 afleveringen uit en schreef hij een inleiding. Van der Kruk (1961) is journalist. Hij schrijft vooral over religie en levensbeschouwing, kunst en cultuur.

Het boek pak je op en leg je weer weg. Het ge-

dicht en de woorden van degene die er iets bij vertelt, zweven nog in je gedachten na. Geen boek dus om achter elkaar uit te lezen. Maar een meditatieboek, waarmee je de dag start of eindigt. (AEdeB)

Ik rende met mijn oma door de mist - 42 Persoonlijke verhalen over de kracht van poëzie, Bert van der Kruk, Uitgeverij Abdij van Berne, 160 pag, 22,50 euro

Er slaapt een lied in alle dingen

Rinnie Nauta - de Jong (1939) uit Stiens zal bij sommigen bekend zijn als redacteur van *Foar de Frou*, het maandblad van de Bond van Plattelandsvrouwen in Friesland (nu Vrouwen van Nu). Ook was ze columnist voor het kerkblad van Stiens. Ze begon haar werkende carrière als leerkracht in het basis- en speciaal onderwijs. Eind september presenteerde ze *Er slaapt een lied in alle dingen - Inspirerende momenten uit mijn leven* met een grote verzameling columns, geïllustreerd met schilderijen, tekeningen en foto's van eigen hand (en soms een waar ze zelf op staat, gemaakt door haar man). Het zijn mooi geschreven korte verhaaltjes over onderwerpen die met name voor oudere lezers heel herkenbaar zullen zijn: de overweging om een groot huis te verruilen voor een appartement bijvoorbeeld, of de moeilijke keuze om maar niet mer te gaan schaatzen. In veel verhalen brengt ze ook haar relatie met God naar voren. (AB)

Er slaapt een lied in alle dingen - Inspirerende momenten uit mijn leven, Rinnie Nauta, Boekscout, 188 pag, 21,99 euro.

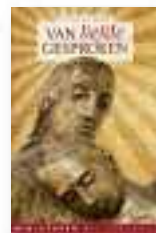
Een open weg

Onder de titel *Een open weg* verschijnt op 20 november een boek met 25 preken van ds. Reinier Nummerdor. Hij was van 2000 tot 2013 predikant in Leeuwarden, daarna in Grou en sinds 2020 bij streekgemeente De Slachsang. De overdenkingen gaan over teksten uit de vier evangelien en één uit het Thomasevangelie, Jezus volgend op zijn weg. De opbrengst van het boek gaat naar de stichting Help mij Leven voor straatkinderen in Brazilië. Nummerdor is in 2019 met een groep uit Grou en omgeving naar Robert Smits en zijn team in Brazilië geweest om hen te ondersteunen in hun werk in de favela's van Rio de Janeiro. Behalve dominee is Nummerdor sinds 2016 ook zenboeddhist met de dharma-naam Kaido, open weg. „Die naam geeft mooi aan hoe ik mijn geloofsweg beleef: als een open weg, een levenslange tocht waarop ik de beide religieuze

tradities waarvan ik deel uitmaak steeds opnieuw met elkaar probeer te verbinden”, zegt hij in het persbericht bij het verschijnen van zijn boek. „Wat in mijn beleving geldt voor de weg van het geloof als geheel, gaat ook op voor elke preek in dit boek: het is en blijft principieel een open gebeuren. Vandaar dat je in het boek aan het einde van elke overdenking de twee Japanse karakters voor Kaido ziet staan.” De overdenkingen volgen heel losjes de gang van het kerkelijk jaar, beginnend bij Advent en eindigend met de zondag na Pasen. „Wat hier op papier staat is een weergave van hoe een tekst in de week dat ik hem schreef, voor mij open is gegaan. Aan jou als lezer om te zien of het je op een of andere wijze raakt. Of je er wellicht iets aan hebt op jouw eigen weg. Een weg die ontstaat door hem te belopen.” (AB) *Een open weg*, Reinier Nummerdor, Uitgeverij Louise, 19,50 euro. Het is o.a. te bestellen en te halen bij Piet Feenstra in Leeuwarden via pt.feenstra@gmail.com of (058) 2139588

Van Liefde Gesproken

Theoloog en dichter Sytze de Vries betoont zich een waarschijnlijk liefhebber van het Evangelie volgens Johannes. Onder de titel *Van Liefde Gesproken* heeft hij in ruim honderd miniaturen, wat mij betreft succesvol, gepoogd dit evangelie voor de lezer te ontleden en te duiden. Dat levert prachtige verhaaltjes op. Natuurlijk over de boezemvriend van Jezus en over het veelkleurig elftal van discipelen, maar ook over de liefde. Door al deze verhalen gaat Johannes meer tot de verbeelding spreken. De Vries beschrijft hoe hij zelf als predikant in Peize, Purmerend en Amsterdam tot driemaal toe door het evangelie heen kroop. 'Dit evangelie heeft de structuur van bladerdeeg, wie dieper graaft en laagjes afpelt ontdekt nieuwe betekenissen.' Mensen worden symbolen en eeuwig leven is geen hiernamaals, maar leven van een andere orde. De dood is een slaap waaruit je gewekt kunt worden. In het laatste hoofdstuk blijft de centrale vraag, zowel voor Jezus' volgelingen als voor de schrijver en waarschijnlijk velen met hem: hoe ontmoeten wij de levende Christus? Waar laat hij zich vinden? Voor De Vries is het antwoord de grote innerlijke kracht waarmee Jezus alles op één kaart zet: de kaart van de liefde. 'De liefde als bron waaruit hij leefde, die hij deelde en tot het einde toe vasthield. Dat maakt hem tot de Betrouwbare. Ik ben steeds beter het wijze woord van kerkvader Augustinus gaan begrijpen: "Heb lief en doe wat je wilt." Wanneer de liefde je enige krachtbron is bij alles wat je doet, dan zul je in alle omstandigheden en bij elke keuze het goede kiezen. Alleen liefde geeft het leven de hoogste kwaliteit.' (T-JT)

Van Liefde Gesproken, Sytze de Vries, Skandalon 224 pag, 22,50

Persoonsnamen en geloof (5)

Josua en de visie op God

De persoonsnaam Josua raakt het hart van de visie op God in de Bijbel. Dat Jezus (= Griekse spelling) deze naam krijgt, is daarvoor een sterk argument. De naam Josua proclameert dat de God van Israel, helper, redder en bevrijder is. De teksten in het kader dienen daarvoor als bewijs.

door ds. Doede Wiersma

'SuA in Jo-SuA

Als werkwoord 'redden' en zelfstandig naamwoord 'redding' komt 'SuA 354 keer voor in het Oude Testament. Veertien keer is een persoonsnaam op deze stam gevormd, waaronder Jozua, opvolger van Mozes, Elisa, Josia, Jesaja en Hosea. De namen met 'SuA waren geliefd vanaf Jozua tot in de tijd van Jezus. Namen vormen korte doorleefde belijdenissen van geloof en geven een visie op God:

El-ia :	God is Jahweh
Jo-el:	Jahweh is God
Jo-ab :	Jahweh is Vader
SeDeQ-ia:	hét recht is Jahweh
Jo-SaFaT :	Jahweh spreekt recht
Ab-SjaLoM:	Vader (= God) wil welzijn (vrede)
Josua:	Jahweh is hulp, redder, bevrijder

Godsbeeld

In Elia en Joël horen we dat Jahweh Israëls God is en in Joab dat hij Vader is.

Zoals een vader liefdevol zijn armen slaat om zijn kind, omringt ons met erbarmen God onze Vader want wij zijn van Hem.
(Psalm 103: 5, berijmd)

Sedeqia en Josafat verkondigen dat God Jahweh het recht, de rechtsorde, als hoogste ideaal heeft. Zonder recht is er geen welzijn/sjaloom! De betekenis van 'SuA in Josua is hulp bieden in een situatie van onrecht, ruimte scheppen voor mensen die in de knel zitten. Er zijn ook 'mensen met tanden als zwaarden en kaken als messen die de armen op aarde verscheuren.' (Spreuken 30: 14)

Hoe helpt God?

Hoe helpt God? Allereerst doormiddel van mensen die zijn idealen hoog houden. Dat is de opdracht van 'oudsten in de poort', priesters, koningen, psalmisten en profeten. De 'oudsten in de poort':

'Beroof een arme niet (...), vertrap een verschoppeling niet als hij terecht staat in de poort. Want, de Heer verdedigt hun rechten.
(Spreuken 22: 22/23)

De priesters lazen als liturgie, onder andere, de tekst uit Deuteronomium 27: 14- 26.

'De priesters moeten de Israëlieten luid en duidelijk toeroepen: Vervloekt is een ieder die de rechten van vreemdelingen, wezen en weduwen schendt. Waarop het volk antwoordt: Amen.'
(Eén van de twaalf teksten; Deuteronomium 27: 14 en 19)

Een vloek was toen uitsluiting uit de dorps/familiegemeenschap.

God Jahweh als redder

* **Onze God is een reddende God (Deze God draagt en redt ons)**

Psalm 68: 21,20

* **Want de Heer is onze rechter, onze wetgever, onze koning, Hij zal ons redden.**

Jesaja 33: 20

* **Ik zal je redden uit de hand van boosdoeners, Ik bevrijd je uit de greep van geweldenaars.**

Jeremia 15: 20

* **Alleen Ik ben een rechtvaardig God, alleen Ik breng redding.**

Jesaja 45: 21

Uit Egypte gered:

* **Zo redde de Heer die dag de Israëlieten uit de handen van de Egyptenaren.**

Exodus 14: 30

Danklied van Mozes en het volk:

* **De Heer kwam mij te hulp**

Exodus 15: 2

Uit Babel gered: (Jesaja 40- 55)

* **Israël wordt door de Heer gered een redding voor eeuwig.**

Jesaja 45:17

Christus Jezus:

* **De Mensenzoon is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was**

Lukas 19:10

Bonhoeffer zag dit als samenvatting van het evangelie

Namens God traden richters (Gideon, Simson enz.) op. Vanaf David kregen ook koningen een taak. Koning Lemuël krijgt van zijn moeder deze les:

'Spreek voor hen die weerloos zijn, bescherm het recht van vertrapten, Spreek, oordeel rechtvaardig, geef de armen en behoeftigen hun recht.'
(Spreuken 31: 8,9)

(In 1934 (!) vond Dietrich Bonhoeffer dit advies het geringste wat de kerk voor Joden moest doen).

Zie voor 'de profeten' de teksten van Jesaja en Jeremia in het kader of lees het boekje Amos.

De grote drie

In de Bijbel vormen Mozes, de Dienaar (Jesaja 40-55) en Christus Jezus de meest invloedrijke 'influencers'. Hartstochtelijk motiveren zij mensen om volk, gemeente van God te zijn.

Mozes: *'Ik ben de Heer, uw God die u uit Egypte, het diensthuis heeft bevrijd.'* Het naleven van de Tien Woorden moet aan de vrijheid inhoud geven.

De Dienaar: Als individu wil de dienaar de ballingen uit Babel meenemen in een terugkeer naar Israel. *'Troost, troost mijn volk, de slaven dienst is voorbij.'* (Jesaja 40:1)

Van de 354 keer dat het begrip redden/redding in het Oude Testament voorkomt, gebruikt hij het 56 maal. Die bevrijding moet resulteren in een volk dat leeft volgens het model van de lijdende rechtvaardige in Jesaja 53. De volgelingen zijn het zaad van de Dienaar.

Jezus: De Bijbel vertelt niet voor niets dat een engel Jozef en Maria deze naam voorstelt.

(Lucas 1: 31). In de context lezen we woorden als redder (2:11) redding (2: 30) en bevrijding (2: 38). Op overtuigende wijze heeft Jezus invulling aan zijn taak gegeven. Mensen door hem geholpen - Jairus, Bartimeus, Simon, Jozef, twee Maria's, Salomé, Levi, Zacheus, de Samaritaanse vrouw... - zijn ons tot op heden bekend. Hij, de mensenzoon, is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was. Hij nodigt ons uit tot navolgen, concreet in gemeenteopbouw tot 'lichaam van Christus.'

Het wemelt van goden die niet helpen. (Jesaja 43: 12; 45: 20; 46: 7; 47: 13 en 15).

Recent las ik: 'Wij leven als imperfecte mensen in een gebroken wereld. Wij komen er op eigen houtje niet uit', daarom bidden wij met Psalm 85:

Toon ons uw trouw Heer, geef ons uw hulp, in vertrouwen dat voor wie Hem eren zijn hulp nabij is. (Psalm 85 : 8, 10).

Doede Wiersma uit Leeuwarden was wetenschappelijk medewerker Oude Testament aan de Rijksuniversiteit Groningen en is emeritus predikant van de Protestantse Kerk

VOLGENDE KEER **in** G eandewei

Slachmoanne

God begint graag op een nulpunt

Een vroeg spoor van het christendom in Fryslân

